

Інформативна значущість рухових, розумових і моральних якостей у структурі особистості дошкільників 4-х років

Пангелова Н.Є.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

Анотація:

Дослідження полягало у визначенні наявності та інформаційної значущості взаємозв'язків основних компонентів фізичного і психофізіологічного стану в структурі особистості дітей молодшого дошкільного віку. В експерименті прийняли участь 107 дітей 4-річного віку (54 хлопчики, 53 дівчинки). Проведено факторний аналіз структури рухової системи, інтелектуальної та моральної сфери дітей. Встановлено, що вона визначається 6 ортогональними факторами. Отримані результати дають можливість вважати, що розвиток фізичної, інтелектуальної та моральної сфери дітей цього віку відбувається комплексно. Інтерпретація цих даних у педагогічному аспекті дозволяє стверджувати, що у дітей молодшого дошкільного віку становлення особистості відбувається під дією біологічних і психічних чинників. Їх активізація можлива в процесі фізичного виховання.

Пангелова Н.Е. Информативная значимость двигательных, умственных и моральных качеств в структуре личности дошкольников 4 лет. Исследование заключалось в определении наличия и информационной значимости взаимосвязей основных компонентов физического и психофизиологического состояния в структуре личности детей младшего дошкольного возраста. В эксперименте приняли участие 107 детей 4-летнего возраста (54 мальчика, 53 девочки). Проведен факторный анализ структуры двигательной системы, интеллектуальной и нравственной сферы детей. Установлено, что она определяется 6 ортогональными факторами. Полученные результаты дают основание считать, что развитие физической, интеллектуальной и нравственной сферы детей этого возраста происходит комплексно. Интерпретация этих данных в педагогическом аспекте позволяет утверждать, что у детей младшего дошкольного возраста становления личности происходит под действием биологических и психических факторов. Их активизация возможна в процессе физического воспитания.

Pangelova N.E. The informative value of motor, mental, and moral qualities in the personality structure of preschool children aged 4 years. The study was to determine the presence or usefulness of the main components of the relationship of physical and psycho-physiological state in the personality structure of children of preschool age. The experiment involved 107 children aged 4 years (54 male, 53 female). Factor analysis of the structure of the motor system, the intellectual and moral sphere of children. Found that it is determined six orthogonal factors. The results give reason to believe that the development of the physical, intellectual and moral sphere of children of this age is complex. The interpretation of these data in the pedagogical aspect suggests that preschool children are becoming a person under the influence of biological and psychological factors. Their activation is possible in the process of physical education.

Ключові слова:

особистість, діти, дошкільний, вік, факторна структура, фізичне виховання.

личность, дети, дошкольное, возраст, факторная структура, физическое воспитание.

personality, children, preschool age, factor structure, physical education.

Вступ.

Соціально-економічні зміни в українському суспільстві, процеси глобалізації та інформатизації зумовили збільшення ролі і значущості кожної особистості, успішності її індивідуального розвитку. Це зумовлює необхідність пошуку шляхів оптимізації навчання та виховання підростаючого покоління, в тому числі – дітей дошкільного віку.

Однак, в теперішній час яскраво проявляється протиріччя між декларативними заявами про необхідність вдосконалення системи фізичного виховання і практичною діяльністю і цій сфері. Традиційні підходи до фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільниками часто не відповідають сучасним вимогам і потребують заміни на такі, які б ефективніше сприяли вирішенню завдань зміцнення здоров'я, підвищенню рівня фізичної підготовленості, своєчасного фізичного, інтелектуального і морального розвитку дитини.

Відомо, що у дошкільному віці біологічна потреба в русі є провідною і здійснює мобілізуючий вплив на інтелектуальний, моральний та емоційний розвиток дитини, її звички та поведінку [2, 4, 9, 11].

Дослідники відзначають наявність взаємозв'язку між інтелектуальним, моральним, емоційним, соціальним розвитком і руховою діяльністю, фізичною підготовленістю, станом здоров'я дитини [3, 5, 8, 10, 16, 17], що визначає доцільність застосування такої системи навчання і виховання, яка передбачає інтегрований освітній, виховний, оздоровчий ефект.

В останні роки були проведені дослідження, присвячені пошуку шляхів підвищення ефективності фізичного виховання в дошкільних навчальних закладах, а саме: організаційно-методичні аспекти фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку з відхиленням у стані здоров'я розглянуті Л.В.Козібродою [7]; шляхи оптимізації рухового режиму і фізичного стану дітей 6-7 років, які навчаються у закладах різного типу визначені І.О.Когут [6]; педагогічні умови особистісно-орієнтованого навчання руховим діям дітей 5-6 років в умовах дошкільного навчального закладу розроблені О.В.Багінською [1].

Однак, одним із кризових явищ вітчизняних традиційних і авторських систем освіти є розрив між фізичним вихованням й іншими сторонами виховання дітей дошкільного віку, відсутність реальних механізмів, які обумовлюють цілісність розвитку особистості дитини в процесі рухової діяльності. Окремі аспекти вирішення цієї проблеми розглядалися у дослідженнях: А.А.Пивовара [13], яке було присвячено поєднаному розвитку фізичних і пізнавальних здібностей дітей 5-6 років у процесі фізичного виховання; В.В.Поліщука [14], який обґрунтував і розробив зміст занять з фізичного виховання старших дошкільників з пріоритетним використанням елементів туризму для підвищення рівня фізичної підготовленості, розумового розвитку і фізичного здоров'я; Є.Г.Яхна [15], яким визначені педагогічні умови комплексного розвитку фізичних і моральних якостей дітей старшого дошкільного віку в процесі фізичного виховання.

© Пангелова Н.Є., 2013

doi: 10.6084/m9.figshare.736503

Водночас, питання формування цілісної особистості дошкільника, взаємозв'язок і взаємозалежність розвитку її основних структурних компонентів в процесі фізичного виховання не було предметом спеціальних досліджень.

Проблематика дослідження відповідає «Зведеному плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр.» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за темою 3.1 «Вдосконалення програмно-нормативних засад фізичного виховання в навчальних закладах» (№ державної реєстрації 0111U001733).

Мета, завдання, матеріал і методи.

Метою дослідження було визначення наявності та інформаційної значущості взаємозв'язків основних компонентів фізичного і психофізіологічного стану у структурі особистості дітей 4-го року життя.

Організація дослідження. Досліджуваним контингентом були діти 4-х річного віку, вихованці дошкільних навчальних закладів №9 «Сонечко» і №10 «Любовонька» м.Переяслав-Хмельницького Київської області, всього 107 дітей (54 хлопчиків і 53 дівчаток).

Комплексна програма дослідження рухової системи, пізнавальних процесів, мовлення і компонентів морального розвитку дітей 4 років включала 33 показники.

Методи дослідження: педагогічні (педагогічні експерименти, педагогічні тестування); психологічні (діагностики і дослідження пізнавальних процесів, мовлення, морального розвитку дошкільника); антропометричні; фізіологічні (пульсометрія, спірометрія, функціональні проби); методи математичної статистики.

Результати дослідження.

Вивчення динаміки компонентів, які забезпечують реалізацію рухової діяльності, інтелектуальний і моральний розвиток дошкільнят дозволяє визначитись у плануванні педагогічних дій, засобів і методів, які спрямовані на формування всебічно розвиненої особистості дитини в процесі фізичного виховання.

Однак, обґрунтування і розробка теоретико-методичних засад поєданого розвитку рухових, розумових і моральних якостей особистості дітей дошкільного віку в процесі фізичного виховання потребує дослідження взаємозв'язків і взаємозалежності всіх компонентів, які забезпечують функціонування рухової системи, інтелектуальної та моральної сфери дитини.

Вивчення взаємозв'язків компонентів функціонування дитячого організму, як цілісної системи дозволяє за допомогою методів математичного аналізу (кореляційного і факторного) здійснити розробку співвідношення складових педагогічних дій.

У процесі аналізу кореляційних матриць були додатково зроблені розрахунки показників середніх значень взаємозв'язків кожного показника з іншими. З цією метою додавались всі значення кореляції одного показника з іншими, а середнє значення свідчило про його значущість у структурі рухової підготовленості,

інтелектуального розвитку і моральної вихованості дітей дошкільного віку.

Такий підхід у розширенні знань про взаємозв'язки показників застосовується у математичному аналізі [12] під час первинної підготовки даних для факторного аналізу.

Даний метод був застосований по відношенню до 33 показників, які характеризують морфофункціональний стан, рівень фізичної підготовленості, розвиток пізнавальних процесів і мовлення дітей 4-х років, а також – ступінь розвитку компонентів їх моральної вихованості.

Проведений факторний аналіз структури рухової системи, інтелектуальної та моральної сфери хлопчиків 4-го року життя дозволив встановити, що вона визначається 6 ортогональними факторами, в яких сума навантажувальних змінних коливається від 4, 62 до 2, 34, а дисперсійний внесок становить 72, 0% (табл. 1, рис. 1).

У перший фактор увійшли показники координаційних здібностей (утримання рівноваги – 0, 88), динамічної витривалості (біг 90 м – 0, 77) і швидкісних якостей, які оцінювались за допомогою комплексу рухових тестів: біг 30 м (0, 92), кидки і ловля м'яча від стіни за 30 с (0, 91), частота рухів кисті (0, 89). До цього фактору увійшли показники фізичних здібностей, які мають майже однаковий коефіцієнт значущості, а сума їх дорівнює 4, 62, що і обумовлює назву даного фактору – «фізичні здібності». Необхідно зазначити, що цей фактор має найбільший внесок у загальну дисперсію (17, 3%).

У другий фактор увійшли показники пізнавальних здібностей (0, 84-0, 55) і мовлення (0, 60), що свідчить про тісний взаємозв'язок розвитку мовлення зі сприйманням, пам'яттю, увагою, мисленням та уявою. Він за своїм ваговим коефіцієнтом дещо поступається першому фактору і складає 13, 5%. Ми визначили його як фактор «пізнавальних процесів і мовлення», який має 3, 52 показників суми навантажувальних змінних.

У третього фактору сума навантажувальних змінних становить 3, 03 і в ньому найбільш вагомими є показники функціональних можливостей (0, 90-0, 86). Сюди ж, з достатньо високим коефіцієнтом (0, 83) увійшов показник довжини тіла. Отримані дані дають нам підстави вважати даний фактор як фактор «морфофункціонального стану», а його внесок у загальну дисперсію складає 11, 4%.

При аналізі змісту четвертого фактору (10, 7%) достатньо чітко прослідковується вплив показників фізичного розвитку (ОГК-0,87; маса тіла – 0,82; індекс Пін'є – 0, 80), а також показника швидкісно-силових здібностей (руховий тест – «стрибки у довжину з місця» – 0, 54). Четвертий фактор має суму навантажувальних змінних 2, 84 і отримав назву «фізичний розвиток».

У п'ятий фактор (10, 3%) увійшли показники швидкісно-силових (0, 61), координаційних (0, 63) і силових можливостей (0, 77 і 0, 60), які у наших дослідженнях оцінювались за допомогою рухових тес-

Факторний аналіз головних компонентів рухової системи, інтелектуальної та моральної сфери хлопчиків 4 років, $n=54$

Показники	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3	Фактор 4	Фактор 5	Фактор 6
Довжина тіла	0,31	0,07	0,83	-0,04	0,19	-0,06
Маса тіла	0,07	-0,13	0,32	0,82	0,07	0,05
Об'єм грудної клітки	-0,18	0,09	0,06	0,87	0,18	0,06
Індекс Шпін'є	0,31	0,01	0,45	-0,80	0,00	-0,10
Частота серцевих скорочень дійсна спокою	0,05	-0,12	-0,01	0,03	-0,11	0,00
Частота серцевих скорочень відносна спокою	0,04	-0,09	0,03	-0,04	-0,08	0,01
Різниця – Частота серцевих скорочень	-0,01	0,03	0,07	-0,11	0,02	0,02
Життєва ємність легенів	0,24	0,08	0,90	0,09	-0,06	0,08
Проба Штанге	0,08	0,17	0,29	-0,02	0,07	0,01
Проба Генчі	0,04	0,12	0,21	0,17	-0,11	-0,13
Проба Руф'є	-0,14	0,02	-0,86	-0,02	0,28	-0,09
Біг 30 м	0,92	-0,08	-0,17	0,23	0,08	-0,01
Кидки м'яча	0,91	0,09	0,06	0,09	0,04	-0,10
Теплінг-тест	0,89	0,07	0,11	0,17	0,02	0,02
Стрибок у довжину з місця	0,06	-0,24	0,14	-0,54	-0,34	0,03
Підняття тулубу	0,23	0,22	0,05	-0,03	-0,09	0,00
Кидок набивного м'яча сидячи на дальність	0,49	0,15	0,03	-0,31	0,61	-0,11
Динамометрія права	0,19	-0,10	-0,13	0,09	0,77	0,18
Динамометрія ліва	0,14	-0,30	-0,09	-0,20	0,60	0,20
Човниковий біг 3x10 м	0,88	0,05	-0,20	0,21	0,16	-0,02
Утримання рівноваги	0,08	0,07	-0,14	0,15	0,63	0,11
Нахил вперед стоячи на лаві	0,11	0,07	0,22	-0,15	-0,68	-0,10
Біг 90 м	-0,77	-0,06	-0,18	0,21	0,19	-0,09
Сприймання	0,15	0,82	0,06	0,02	-0,12	-0,02
Пам'ять	0,01	0,84	0,00	-0,04	0,11	0,07
Мислення	0,01	0,68	-0,13	-0,02	0,06	0,18
Увага	0,22	0,62	0,13	0,13	0,22	0,28
Увага	0,01	0,55	-0,01	-0,09	0,10	0,19
Когнітивний компонент	-0,15	-0,09	-0,02	0,04	0,01	0,48
Емоційний компонент	0,09	0,27	-0,01	0,11	0,13	0,71
Поведінковий компонент	-0,02	0,31	0,11	-0,03	-0,19	0,50
Інтегративний компонент	-0,01	0,30	0,04	0,07	-0,02	0,91
Мовлення	-0,05	0,60	0,27	0,05	-0,08	0,43
Сума навантажувальних змінних	4,62	3,52	3,03	2,84	2,73	2,34
Внесок фактора в загальну дисперсію, %	17,3	13,5	11,4	10,7	10,3	8,8

Примітка:

- фізичні здібності;
- пізнавальні процеси і мовлення;
- морфофункціональний стан;
- фізичний розвиток;
- швидко-силові і координаційні здібності;
- моральний розвиток і мовлення.

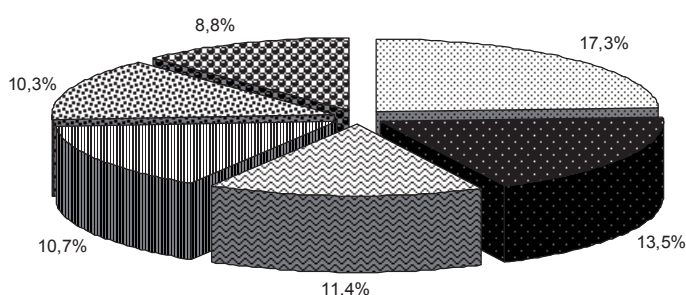

Рис. 1. Факторна структура психофізіологічного стану та морального розвитку хлопчиків 4-річного віку, %

тів «кидок набивного м'яча сидячи на дальність», «утримання рівноваги» (тест Є.Я.Бондаревського) і динамометрії. Сума коефіцієнтів значущості показників даного фактору становить 2,73. П'ятий фактор інтерпретований нами як фактор «швидко-силових і координаційних здібностей».

У шостому факторі (2,34) найбільш значущими є показники всіх компонентів морального розвитку (0,91; 0,71; 0,50; 0,48) і мовлення (0,43), що свідчить про те, що становлення основ моральної свідомості

дитини відбувається в єдності їх когнітивних, емоційних, поведінкових складників в процесі спілкування з оточуючими. Але головною моральною інстанцією для дитини у цьому віці виступає дорослий – його оцінки, ставлення, вимоги. Тому шостий фактор отримав назву «моральний розвиток і мовлення» а його внесок у загальну дисперсію складає 8,8%.

Одним із завдань нашого дослідження було визначення інформаційної значущості компонентів морфофункціонального стану, фізичної підготовленості,

психічних процесів і моральної свідомості в загальній структурі рухової системи, інтелектуальних і моральних якостей дівчаток 4 років (табл. 2).

Проведений факторний аналіз дозволив встановити, що структура рухової, інтелектуальної та поведінкової діяльності дівчаток 4-річного віку, визначається, як і у хлопчиків, 6 ортогональними факторами, у яких сума навантажувальних змінних коливається від 4, 75 до 2, 73 (рис. 2). З усіх факторів перший має найбільшу суму змінних – 4, 75 і внесок в загальну дисперсію (18, 6%). До нього увійшли з найбільшими значеннями показники компонентів морального розвитку (0, 77; 0, 76; 0, 44), всіх пізнавальних процесів (0, 75; 0, 71; 0, 69; 0, 66; 0, 55) і мовлення (0, 77). Таким чином, у дівчаток молодшого дошкільного віку чітко прослідковується залежність формування перших моральних уявлень, розуміння етичних норм від рівня розвитку інтелекту. Тому перший фактор, ми назвали «пізнавальні процеси, моральний розвиток і мовлення».

До другого фактору увійшли показники, які визначають рівень розвитку фізичних здібностей (швидкість – 0, 92; координаційні здібності – 0, 90; динаміч-

на витривалість – 0, 56; гнучкість – 0, 50). Цей фактор має суму коефіцієнтів 3, 58 і ваговий коефіцієнт – 14, 0%. Даний фактор визначений нами як фактор «фізичних здібностей».

Третій фактор має суму коефіцієнтів 3, 46 і дисперсійний внесок 13, 5%. Тут найбільш значущими є показники, які характеризують функціональний стан дихальної системи (проби Штанге і Генчі – 0, 80; Життєва ємність легенів – 0, 77) і фізичну роботоздатність (-0, 87). Цей фактор інтерпретований нами, як фактор «функціональних можливостей».

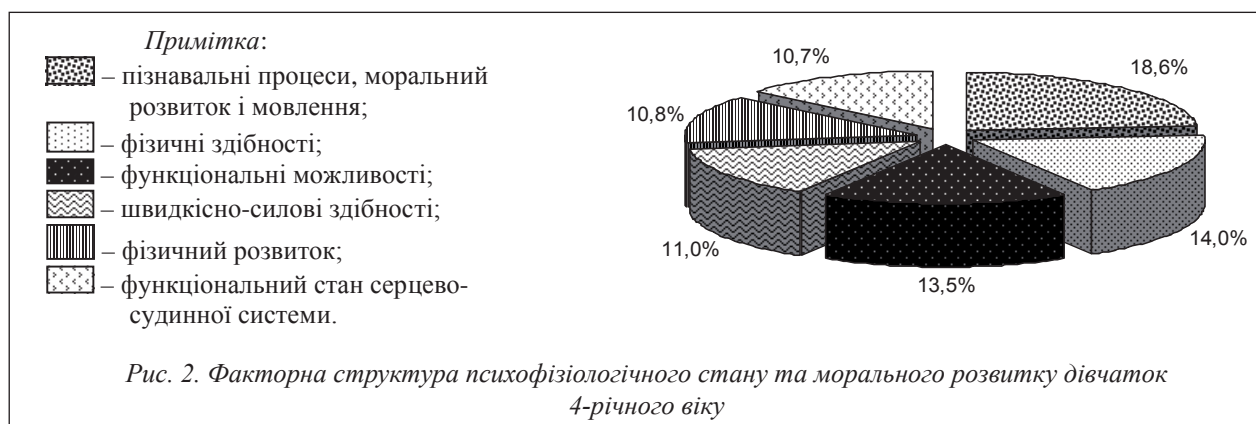
Аналізуючи зміст четвертого фактору, відмічаємо, що найбільш значущими є показники швидкісно-силових здібностей (кидок набивного м'яча сидячи на дальність – 0, 89; динамометрія – 0, 88-0, 70). Даний фактор володіє сумою навантажувальних змінних 2, 82 і внесок його у загальну дисперсію складає 11, 0%. Він отримав назву «швидкісно-силові здібності».

П'ятий фактор має суму коефіцієнтів 2, 75 і тут найбільш вагомими є антропометричні показники (ОГК – 0, 86; маса тіла – 0, 66) і показник гармонійності тілобудови (0, 73). Ваговий коефіцієнт значи-

Таблиця 2

Факторний аналіз головних компонентів рухової системи, інтелектуальної і моральної сфери дівчаток 4 років, n=53

Показники	Фактор 1	Фактор2	Фактор 3	Фактор 4	Фактор 5	Фактор 6
Довжина тіла	0, 34	0, 60	0, 42	0, 14	-0, 32	-0, 06
Маса тіла	0, 10	0, 37	0, 20	0, 00	-0, 66	0, 16
Об'єм грудної клітки	-0, 02	-0, 20	0, 29	-0, 06	-0, 86	-0, 07
Індекс Пін'є	0, 24	0, 45	0, 02	0, 17	0, 73	-0, 03
Частота серцевих скорочень дійсна спокою	-0, 10	0, 15	-0, 02	-0, 07	0, 00	-0, 89
Частота серцевих скорочень відносна спокою	-0, 13	0, 11	-0, 05	0, 04	0, 01	-0, 90
Різниця – Частота серцевих скорочень	-0, 09	-0, 04	-0, 06	0, 22	0, 03	-0, 35
Життєва ємність легенів	0, 18	0, 33	0, 77	0, 22	-0, 34	-0, 08
Проба Штанге	0, 19	-0, 03	0, 80	0, 03	-0, 04	0, 16
Проба Генчі	0, 17	-0, 07	0, 80	0, 16	0, 06	0, 30
Проба Руф'є	-0, 06	-0, 17	-0, 87	-0, 03	0, 09	0, 13
Біг 30 м	0, 00	0, 92	-0, 11	-0, 10	0, 02	0, 12
Кидки м'яча	0, 04	0, 20	0, 11	-0, 08	-0, 12	0, 02
Теплінг-тест	-0, 01	0, 07	0, 12	-0, 01	0, 03	0, 03
Стрибок у довжину з місця	0, 08	-0, 19	0, 09	0, 16	0, 66	0, 26
Підняття тулубу	-0, 14	-0, 03	-0, 18	0, 38	0, 25	-0, 20
Кидок набивного м'яча сидячи на дальність	0, 00	0, 27	0, 05	0, 89	-0, 02	0, 00
Динамометрія права	0, 18	0, 10	0, 16	0, 88	0, 07	0, 20
Динамометрія ліва	0, 27	0, 13	0, 19	0, 70	0, 26	0, 01
Човниковий біг 3x10 м	0, 05	0, 90	-0, 08	-0, 09	0, 04	0, 14
Утримання рівноваги	0, 23	-0, 07	0, 14	0, 22	0, 24	0, 60
Нахил вперед стоячи на лаві	-0, 05	0, 50	0, 14	-0, 16	-0, 17	0, 12
Біг 90 м	-0, 05	0, 56	-0, 27	-0, 22	-0, 31	-0, 22
Сприймання	0, 69	0, 05	0, 19	0, 23	0, 02	0, 16
Пам'ять	0, 75	-0, 01	0, 34	0, 28	-0, 08	0, 17
Мислення	0, 55	0, 05	0, 29	0, 22	0, 01	-0, 07
Уява	0, 71	-0, 05	0, 03	0, 11	-0, 02	0, 30
Увага	0, 66	-0, 15	0, 02	0, 10	0, 07	0, 13
Когнітивний компонент	0, 09	-0, 21	-0, 01	0, 05	-0, 09	0, 06
Емоційний компонент	0, 76	0, 26	0, 01	-0, 01	0, 14	-0, 12
Поведінковий компонент	0, 44	0, 27	0, 02	-0, 19	0, 05	0, 17
Інтегративний компонент	0, 77	0, 19	0, 02	-0, 07	0, 07	0, 03
Мовлення	0, 77	-0, 04	0, 15	-0, 08	0, 00	0, 11
Сума навантажувальних змінних	4, 75	3, 58	3, 46	2, 82	2, 75	2, 73
Внесок фактора в загальну дисперсію, %	18, 6	14, 0	13, 5	11, 0	10, 8	10, 7

Таблиця 3

Основні фактори рухової системи, інтелектуальної та моральної сфери дітей 4-го року життя

Вік	Стать	Фактори	Сума коефіцієнтів	Внесок, %
4-й рік життя	Хлопчики	1. Фізична здібність	4, 62	17, 3
		2. Пізнавальні здібності і мовлення	3, 52	13, 5
		3. Морфофункціональний стан	3, 03	11, 4
		4. Фізичний розвиток	2, 84	10, 7
		5. Швидкісно-силові і координаційні здібності	2, 73	10, 3
		6. Моральний розвиток і мовлення	2, 34	8, 8
	Загалом		19, 8	72, 0
	Дівчатка	1. Пізнавальні процеси, моральний розвиток і мовлення	4, 75	18, 6
2. Фізичні здібності		3, 58	14, 0	
3. Функціональні можливості		3, 46	13, 5	
4. Швидкісно-силові здібності		2, 84	11, 0	
5. Фізичний розвиток		2, 75	10, 8	
6. Функціональний стан серцево-судинної системи		2, 73	10, 7	
Загалом		20, 11	78, 6	

мості п'ятого фактору складає 10, 8%. Ми визначили цей фактор, як фактор «фізичного розвитку».

Сума коефіцієнтів шостого фактору (2, 73), як і внесок фактора у загальну дисперсію (10, 7%), не набагато менші, ніж у п'ятого. Найбільш значущими є показники частоти серцевих скорочень дійсного (-0, 89) і відносного (-0, 90) спокою. Виявлений тут вплив і показника вестибулярної стійкості (0, 60). Це дає підстави вважати, що оптимізація частоти серцевих скорочень (зниження із віком) буде сприяти покращенню показників статичної рівноваги. Шостий фактор отримав назву «функціональний стан серцево-судинної системи».

Висновки.

Таким чином, проведений факторний аналіз головних компонентів рухової системи, інтелектуальної та моральної сфери хлопчиків та дівчаток 4-го року життя виявив наявність взаємозв'язків між фізичною підготовленістю, морфофункціональним станом, пізнавальними процесами, компонентами морального розвитку і мовлення (табл. 3). Проведений аналіз факторної структури дає можливість вважати, що розвиток фізичної, інтелектуальної та моральної сфери хлопчиків 4-річного віку відбувається комп-

лексно і забезпечується, перш за все, наступними факторами: фізичними здібностями, пізнавальними процесами і мовленням, морфофункціональним станом, фізичним розвитком, швидкісно-силовими і координаційними здібностями, моральним розвитком і мовленням. Було виявлено деякі і статеві відмінності (у дівчаток цього віку інтенсивніше відбувається розвиток інтелектуально-моральної сфери), які однак, не є значущими і не впливають на зміст більшості факторів. У 4-річних дівчаток (сума дисперсійних внесків – 78, 6%), а структура рухової діяльності, інтелектуальної та моральної визначається наступними факторами: пізнавальні процеси, моральний розвиток і мовлення; фізичні здібності; функціональні можливості; швидкісно-силові здібності; фізичний розвиток; функціональний стан серцево-судинної системи. Інтерпретація цих даних у педагогічному аспекті дозволяє вважати, що дітей 4 років становлення особистості відбувається під дією біологічних і психічних чинників, активізація яких можлива в процесі фізичного виховання.

Перспективою подальших досліджень є подальше й глибше вивчення факторів, впливаючих на становлення особистості дитини.

Література

1. Багінська О.В. Значення окремих індивідуальних особливостей дітей старшого дошкільного віку в процесі навчання руховим діям // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (ХХП), 2008. – №6. – С. 3-5.
2. Вільчовський Е.С. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах: навч. – метод. посібн / Е.С. Вільчовський, Н.Ф. Денисенко. – Тернопіль, Мандрівець. – 2008. – 128 с.
3. Волков Л.В. Спортивна підготовка молодших школярів. – К., Освіта України. – 2010. – 388 с.
4. Глазырина Л.Д. Физическая культура – дошкольникам. – М., Владос. – 1999. – 262 с.
5. Дубогай О.Д. Фізкультура як складова здоров'я та успішного навчання дитини. – К., Вид. дім «Шкільний світ». – 2006. – 128 с.
6. Когут І.А. Двигательный режим и физическое состояние детей 6-7 лет, обучающихся в школах разного типа: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. наук по физ. воспитанию и спорту: спец. 24.00.02 «Физическая культура, физическое воспитание разных групп населения». – К. – 2006. – 22 с.
7. Козіброда Л.В. Організаційно-методичні аспекти фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку з відхиленнями у стані здоров'я: дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту. – Львів. – 2006. – 179 с.
8. Козырева О.В. Спартианская программа воспитания, образования и организации досуга детей дошкольного возраста / О.В. Козырева, В.И. Усаков // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка, 2007. – №1. – С. 58 – 61.
9. Круцевич Т.Ю. Перспективы оптимизации содержания и организации физического воспитания в контексте формирования целостной, гармонично развитой личности дошкольника / Т.Ю. Круцевич, Н.Е. Пангелова // Спортивний вісник Придніпров'я, 2012. – №2. – С. 4-7.
10. Круцевич Т.Ю. Педагогические условия сопряженного развития физических и нравственных качеств детей дошкольного возраста в процессе физического воспитания / Т.Ю. Круцевич, Н.Е. Пангелова // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка, 2013. – №2. – С. 74-76.
11. Москаленко Н.В. Дошкільне фізичне виховання дітей: метод. посібник / Н.В. Москаленко, З.В. Анастасєва. – Дніпропетровськ, Інновація. – 2009. – 95 с.
12. Окунь Я. Факторный анализ. – М., Статистика. – 1974. – 200 с.
13. Пивовар А.А. Поєднаний розвиток фізичних і пізнавальних здібностей дітей 5 і 6 років у процесі фізичного виховання: дисерт. ... канд. наук з фізичного виховання і спорту. – Переяслав-Хмельницький. – 2005. – 210 с.
14. Поліщук В.В. Розвиток рухових і розумових здібностей дітей 5-го і 6-го років життя в процесі фізичного виховання засобами дошкільного туризму: автореф. дис. канд. фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.02 «Фіз. культ., фіз. вих. різних груп населення» / В. В. Поліщук. – Львів. – 2008. – 21 с.
15. Яхно Є. Комплексне виховання особистості старшого дошкільника в процесі занять фізичними вправами // Спортивний вісник Придніпров'я, 2010. – №2. – С.28 – 31.
16. Hopper C. Physical ability and nutrition for health / C. Hopper, B. Fisher, K.D. Munoz. – Champaign, Human Kinetics. – 2008. – 374 p.
17. Schmidt Richard A. Motor control and learning: A. Behavioural Emphasis / Richard A. Schmidt, Timoty D. Lee. – Hardback. – 2005. – 544 p.

References:

1. Bagins'ka O.V. *Pedagogika, psihologia ta mediko-biologicni problemi fizichnogo viovanna i sportu* [Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports], 2008, vol. 6, pp. 3-5.
2. Vil'chkovs'kij E.S., Denisenko N.F. *Organizaciia rukhovogo rezhimu ditej u doshkil'nikh navchal'nikh zakladakh* [Organization of motor mode of children in pre-school], Ternopil, Wanderer, 2008, 128 p.
3. Volkov L.V. *Sportivna pidgotovka molodshikh shkolariv* [Sports training younger students], Kiev, Education of Ukraine, 2010, 388 p.
4. Glazyrina L.D. *Fizicheskaia kul'tura – doshkol'nikom* [Physical education – pre-school children], Moscow, Vlados-Press, 1999, 262 p.
5. Dubogaj O.D. *Fizkul'tura iak skladova zdorov'ia ta uspishnogo navchannia ditini* [Exercise as part of successful health and education of the child], Kiev, School world Publ. house, 2006, 128 p.
6. Kogut I.A. *Dvigatel'nyj rezhim i fizicheskoe sostoianie detej 6-7 let, obuchaiushchikhsia v shkolakh raznogo tipa* [Motor mode and the physical condition of the children 6-7 years old, enrolled in schools of different types], Cand. Diss., Kiev, 2006, 22 p.
7. Kozibroda L.V. *Organizacijno-metodichni aspekti fizichnogo vikhovannia ditej starshogo doshkil'nogo viku z vidkhilenniami u stani zdorov'ia* [Organizational and methodological aspects of physical education preschool children with disabilities in health], Cand. Diss., Lviv, 2006, 179 p.
8. Kozyreva O.V., Usakov V.I. *Fizicheskaia kul'tura: vospitanie, obrazovanie, trenirovka* [Physical culture: upbringing, education, training], 2007, vol.1, pp. 58 – 61.
9. Krucevich T.Iu., Pangelova N.E. *Sportivnij visnik Pridniprov'ia* [Dnipro Sports Bulletin], 2012, vol. 2, pp. 4-7.
10. Krucevich T.Iu., Pangelova N.E. *Fizicheskaia kul'tura: vospitanie, obrazovanie, trenirovka* [Physical culture: upbringing, education, training], 2013, vol.2, pp. 74-76.
11. Moskalenko N.V., Anastas'ieva Z.V. *Doshkil'ne fizichne vikhovannia ditej* [Preschool children physical education], Dnipropetrovsk, Innovation, 2009, 95 p.
12. Okun' Ia. *Faktornyj analiz* [Factor analysis], Moscow, Statistics, 1974, 200 p.
13. Pivovar A.A. *Poiednaniy rozvitok fizichnikh i piznaval'nikh zdibnostej ditej 5 i 6 rokov u procesi fizichnogo vikhovannia* [Combined development of physical and cognitive abilities of children 5 and 6 years in the physical education], Cand. Diss., Pereyaslav-Khmelnic-kiy, 2005, 210 p.
14. Polishchuk V.V. *Rozvitok rukhovikh i rozumovikh zdibnostej ditej 5-go i 6-go rokov zhittia v procesi fizichnogo vikhovannia zasobami doshkil'nogo turizmu* [The development of motor and cognitive abilities of children of 5th and 6th years of life in the physical education facilities preschool Tourism], Cand. Diss., Lviv, 2008, 21 p.
15. Iakho Ie. *Sportivnij visnik Pridniprov'ia* [Dnipro Sports Bulletin], 2010, vol.2, pp. 28 – 31.
16. Hopper C., Fisher B., Munoz K.D. *Physical ability and nutrition for health*, Champaign, Human Kinetics, 2008, 374 p.
17. Schmidt Richard A., Timoty D. Lee. *Motor control and learning: A Behavioural Emphasis*, Hardback, 2005, 544 p.

Информация об авторе:

Пангелова Наталия Евгеньевна: m.pangelova@mail.ru; Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет им. Григория Сковороды; ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, Украина

Цитуруйте эту статью как: Пангелова Н.Е. Информативна значущість рухових, розумових і моральних якостей у структурі особистості дошкільників 4-х років // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 7 – С. 45-50. doi:10.6084/m9.figshare.736503

Электронная версия этой статьи является полной и может быть найдена на сайте: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/arhive.html>

Это статья Открытого Доступа распространяется под терминами Creative Commons Attribution License, которая разрешает неограниченное использование, распространение и копирование любыми средствами, обеспечивающими должное цитирование этой оригинальной статьи (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.ru>).

Дата поступления в редакцию: 01.06.2013 г.
Опубликовано: 30.07.2013 г.

Information about the author:

Pangelova N.E.: m.pangelova@mail.ru; Pereyaslav-Khmel'nitskiy State Pedagogical University ; Sukhomlinskogo str., 30, Pereyaslav-Khmel'nitskiy, Ukraine

Cite this article as: Pangelova N.E. The informative value of motor, mental, and moral qualities in the personality structure of preschool children aged 4 years. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, 2013, vol.7, pp. 45-50. doi:10.6084/m9.figshare.736503

The electronic version of this article is the complete one and can be found online at: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/arhive-e.html>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.en>).

Received: 01.06.2013
Published: 30.07.2013